

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap**

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.minocw.nl

Onze referentie
DK/119309

Uw referentie
28989

Bijlage

- Het Plan! (2007-2008)
- Het Plan! (2009-2012)
- Controleprotocol
- Herziene adviesaanvraag
Raad voor Cultuur

Datum 29 april 2009
Betreft Beantwoording vragen over Stichting Kosmopolis

Hierbij zend ik u de antwoorden op de schriftelijke vragen van de Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap naar aanleiding van mijn brief van 13 februari 2009 inzake het intrekken van de subsidie aan Stichting Kosmopolis

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken,

dr. Ronald H.A. Plasterk

Datum

Nr Vraag

1 Waaraan is de oprichtingssubsidie aan Kosmopolis van vijf miljoen euro besteed?

Onze referentie
DK/B&B/119309

Er is geen aparte oprichtingssubsidie verstrekt. Het Kabinet heeft op initiatief van de staatssecretaris van Cultuur en de staatssecretaris voor Europese Zaken en op basis van een advies van een werkgroep onder leiding van de heer Pröpper in 2006 besloten tot een pilot van 3 jaar voor wat aanvankelijk het *Huis van de culturele dialoog* heette. Aanvankelijk is de subsidie aan de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) toegekend tot aan de oprichting van Kosmopolis NL medio 2007. In totaal hebben de ministeries van OCW en BZ voor de duur van de pilot (2006 – 2008) tezamen € 4,8 miljoen subsidie verstrekt (ieder voor 50%). Omdat de jaarverantwoording 2007 nog niet volledig is en de jaarverantwoording 2008 tot 1 juli 2009 kan worden ingediend, kan op dit moment slechts een globale opgave van de bestedingen worden gegeven:

- € 2,5 miljoen voor de exploitatie en de activiteitenlasten van Kosmopolis NL, waarvan € 936.625 door de SICA is besteed. Bij de activiteiten van Kosmopolis NL gaat het om debatten, projecten en producties (in disciplines als theater, film, fotografie, beeldende kunst, e.d.), zelfstandig en/of in samenwerking met de stedelijke Kosmopolisorganisaties en derden zoals Coolpolitics, de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, het Sandberginstituut, de Universiteit van Amsterdam en verschillende maatschappelijke organisaties;
- € 1,5 miljoen voor de programma's van de stedelijke Kosmopolisorganisaties;
- € 0,8 miljoen voor het Europees Jaar van de Interculturele Dialoog (inclusief El Hema); in dit kader is gekozen voor het financieren van kleinschalige activiteiten, in samenwerking met organisaties die mensen direct bereiken, zoals scholen, welzijninstellingen en minderheidsorganisaties. Hierbij valt te denken aan projecten als Donkeypedia, Interculturesse en het 5inFive festival.

2 Hoeveel geld is er in totaal (geld deelnemende steden, rijkssubsidies, eventuele projectsubsidies, donaties, etcetera) aan Kosmopolis verstrekt en waar zijn deze gelden aan besteed?

Naast de onder vraag 1 genoemde subsidie van € 4,8 miljoen van de ministeries van OCW en BZ heeft Kosmopolis NL in de pilotperiode nog de volgende subsidies en/of inkomsten ontvangen:

- € 0,04 miljoen huisvestingssubsidie gemeente Rotterdam (2007/2008);
- € 0,02 miljoen overige inkomsten.
- € 0,354 miljoen subsidie van de ministeries van OCW en BZ (2009) als bijdrage in de kosten voor de afwikkeling van de stichting.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Daarnaast hebben de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Utrecht de bijdrage van het rijk die via Kosmopolis NL aan de stedelijke organisaties is uitgekeerd, minimaal met eenzelfde bedrag gematcht. De bijdrage van de gemeenten zijn door hen rechtstreeks aan de stedelijke organisaties beschikbaar gesteld.

Ook voor dit overzicht geldt het voorbehoud van de definitieve vaststelling van de subsidie na juli 2009. Voor de besteding van de middelen verwijs ik naar het antwoord op vraag 1.

- 3 Kunt u aangeven of de subsidies aan de stichting volgens de subsidievoorwaarden hebben plaatsgevonden? Ziet de minister aanleiding om acties te ondernemen ten aanzien van eerder verstrekte subsidies aan de stichting? Zo ja, welke acties zal de minister ondernemen?

Ik heb Kosmopolis NL subsidie verleend voor de uitvoering van activiteiten in 2007 en 2008 op basis van een activiteitenplan. Na ontvangst van de verantwoording uiterlijk 1 juli 2009 zal ik bezien of de activiteiten die zijn gerealiseerd overeenkomen met de voorgestelde activiteiten. Pas dan kan ik een besluit nemen over de eerder door mij verleende subsidie. Als blijkt dat Kosmopolis NL buiten de grenzen van het plan is getreden waarvoor mijn subsidie is bestemd, of er anderszins niet is voldaan aan de subsidievoorwaarden dan zal ik bezien welke consequenties ik daaraan moet verbinden.

- 4 Kunt u toelichten waarom u - na het intrekken van de reguliere en toegekende subsidiëring voor 2009 – overgaat tot een subsidie voor het eerste kwartaal 2009 en welk doel u wilt bereiken met deze subsidie?

De subsidie voor het eerste kwartaal is toegekend als bijdrage in de kosten voor een ordentelijke afwikkeling van de stichting.

- 5 Bent u voornemens om – buiten de inmiddels uitgekeerde en aangekondigde subsidies – aanvullende subsidies te verstrekken om de tekorten van de stichting aan te vullen c.q. geplande of uitgevoerde activiteiten te bekostigen?

Nee.

Datum

- 6 Kunt u inzage geven in de jaarlijkse beleidsplannen met daarbij behorende begroting, alsmede de voortschrijdende meerjaren beleidsplannen?

Onze referentie
DK/B&B/119309

Ja. Als bijlage bij deze brief treft u hierbij aan:

- Het Plan! (2007-2008)
- Het Plan! (2009-2012)

- 7 Kunt u toelichten welke gevolgen de ontstane situatie heeft voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van de bestede middelen? Worden nu bijvoorbeeld minder activiteiten uitgevoerd dan gepland?

Op 26 maart 2009 heeft de Rechtbank Rotterdam het faillissement van Kosmopolis NL uitgesproken. Door het faillissement van Kosmopolis NL worden de voor 2009 voorgenomen activiteiten niet uitgevoerd. Voor wat betreft de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de besteding van de middelen wacht ik de evaluatie van de Raad voor Cultuur af alsmede de verantwoording over de bestede middelen die voor 1 juli 2009 moet worden ingeleverd.

In de brief van 13 februari 2009 aan de Tweede Kamer (TK 2008-2009, 28989, nr. 95) heb ik mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken toegezegd dat de middelen die Kosmopolis in 2009 zou bijdragen aan de activiteiten van de drie stichtingen in Den Haag, Utrecht en Rotterdam voor deze organisaties beschikbaar blijven. Daarmee kunnen de activiteiten van deze organisaties in beginsel gewoon doorgang vinden.

- 8 Valt onder het 'hoogst noodzakelijke' dat de stichting Kosmopolis nog zal doen ook de afwikkeling van het toezicht op de bestede subsidies door de drie stedelijke Kosmopolissen in de steden Den Haag, Rotterdam en Utrecht?

Ja. Voor de verantwoording is Kosmopolis NL gehouden aan een speciaal opgesteld controleprotocol dat richtlijnen bevat voor de verantwoording van Kosmopolis NL. Dit protocol is ook het uitgangspunt voor de verantwoording van de stedelijke organisaties die door Kosmopolis NL meegenomen worden in de gehele verantwoording aan het departement. In het protocol is opgenomen dat Kosmopolis NL de complete jaarstukken, dus inclusief de jaarstukken van de stedelijke organisaties steeds voor 1 juli indient. Conform het protocol vindt de definitieve vaststelling van de subsidie van de gehele pilotperiode eenmalig plaats na ontvangst van de jaarstukken 2007 en 2008 en de verantwoording over de subsidie voor de afwikkeling van de stichting uiterlijk 1 juli 2009.

- 9 Bent u het eens met de constatering dat 'Kosmopolis landelijk' weinig waardering krijgt vanuit de kunstwereld.¹ Zo ja, welke stappen heeft u richting het bestuur van Kosmopolis ondernomen om dit beeld te keren?

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Ik draag geen kennis van de beweerde geringe waardering voor Kosmopolis NL vanuit de kunstwereld. Wel heb ik op 3 juli 2008 samen met de staatssecretaris voor Europese Zaken overlegd met de voorzitter en de directie van Kosmopolis NL over het functioneren en de nationale en internationale uitstraling van de stichting. Tevens hebben wij toen aangegeven dat Kosmopolis NL in 2009 nog subsidie zal ontvangen, maar dat de voortzetting hiervan in de periode 2010 – 2012 afhankelijk is van een evaluatie door de Raad voor Cultuur.

- 10 Zijn zowel het dreigend financieel tekort als de geringe waardering volgens de minister te wijten aan verkeerde besluiten van het bestuur van Kosmopolis? Zo neen, kunt u aangeven wat de oorzaken van het tekort en de geringe waardering dan wel zijn? Zo ja, kunt u toelichten om welke besluiten het gaat en of dit aanleiding is geweest het huidige bestuur op non-actief te zetten?

Ik heb geen zicht op de interne taakverdeling bij Kosmopolis NL, aangezien dit de verantwoordelijkheid is van het bestuur. Ik kan daarom de feitelijke rol van het bestuur niet beoordelen.

Het ontstaan van het tekort is in formele zin de verantwoordelijkheid van het bestuur. Het bestuur is verplicht melding te maken van majeure wijzigingen die zich voordoen. Het bestuur heeft gemeld dat het tekort is ontstaan door overbesteding, dus door onvoldoende financieel beheer en toezicht daarop. Overigens ben ik niet bevoegd het bestuur op non-actief te stellen.

- 11 Kunt u aangeven of het vertrek vorig jaar van de zakelijke directeur gelegen is in een meningsverschil over het te volgen beleid en/of de bedrijfsvoering?

Dat is mij niet bekend.

- 12 Wat zijn de overwegingen geweest om de initiatiefneemster van Kosmopolis te benoemen tot directeur van de stichting Kosmopolis?

De directeur van Kosmopolis NL was niet de initiatiefnemer. Kosmopolis NL is een initiatief van de toenmalige staatssecretaris van Cultuur, mevrouw Medy van

---

¹ Volkskrant d.d. 3 februari 2009

der Laan, en de toenmalige staatssecretaris voor Europese zaken, de heer Atzo Datum Nicolai. Mevrouw Van der Laan is in 2007 na overleg met de G4 aangezocht als voorzitter van het bestuur.

Onze referentie
DK/B&B/119309

- 13 Kosmopolis had als intentie 'verschillende bevolkingsgroepen tot elkaar te brengen'. Om welke bevolkingsgroepen gaat het precies?

Kosmopolis NL richtte zich niet op specifieke bevolkingsgroepen. Bij brief van 21 maart 2007 heb ik u geïnformeerd over de oprichting van Stichting Kosmopolis en de daarbij gehanteerde uitgangspunten en doelstellingen. Het uitgangspunt van Kosmopolis NL was de maatschappelijke behoefte aan meer binding tussen de burgers in onze samenleving. Kunst en cultuur zouden worden ingezet om kennis over en contact tussen de verschillende culturen die horen bij de groepen in onze samenleving tot stand te brengen. Kosmopolis NL had als doelstelling het tot stand brengen van een brede ontmoeting tussen bevolkingsgroepen langs de weg van culturele en kunstzinnige stedelijke activiteiten. De activiteiten dragen een intercultureel karakter, dat wil zeggen dat zij zich niet richten op één bevolkingsgroep of religie.

In het geval van de internationale activiteiten was de aandacht voornamelijk gericht op de herkomstlanden.

- 14 + Zijn er spanningen of conflicten tussen deze bevolkingsgroepen? Zo ja, welke?
15 + Zijn deze spanningen tussen deze bevolkingsgroepen het gevolg van het
16 + Nederlands immigratiebeleid
17 + Hangt een van deze bevolkingsgroep een ideologie aan die ten grondslag ligt
18 aan deze spanningen?
Verandert een eventuele subsidieverlening iets aan deze ideologie?
Waarom moeten deze bevolkingsgroepen tot elkaar worden gebracht?

In Nederland wonen mensen met 190 verschillende nationaliteiten, elk met een eigen culturele achtergrond.² Kosmopolis NL beoogde een artistiek platform te zijn dat via tentoonstellingen, literatuur, muziek, poëzie, dans, film en overige artistieke disciplines en nieuwe media kennis over én contact tussen de verschillende bevolkingsgroepen tot stand probeerde te brengen. Kosmopolis NL richtte zich daarbij niet op specifieke bevolkingsgroepen, religies of ideologieën.

- 19 Op welke manier zou vastgesteld worden dat dit doel ook daadwerkelijk bereikt is?

---

² Zie www.communicatieplein.nl

In de brief van 21 maart 2007 over de oprichting van Kosmopolis NL heb ik mede namens de minister van Buitenlandse Zaken aangegeven dat eind 2007 een evaluatie zou plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zouden worden meegewogen bij de beslissing over de subsidie voor 2008 en de mogelijke voortzetting en uitbreiding van de pilot. De Raad voor Cultuur heeft per brief van 21 maart 2008 aangegeven dat op dat moment te weinig activiteiten waren gerealiseerd voor een adequate evaluatie. Hierop heb ik in overleg met de Raad besloten om de evaluatie van de plannen begin 2009 te laten plaatsvinden. Tegen deze achtergrond heb ik mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken besloten voorsnog alleen voor 2009 subsidie aan Kosmopolis NL toe te kennen.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

De Raad heeft in december 2008 de adviesaanvraag ontvangen en zal in mei met haar bevindingen komen. Op 23 maart 2009 is de adviesaanvraag geactualiseerd. U treft een kopie van de aanvraag aan als bijlage bij dit stuk.

20 Welke concreet afrekenbare doelen zijn er afgesproken met Kosmopolis?

In de subsidiebeschikking van 6 februari 2007 (DK/F&C/2007/2913) staat geformuleerd dat de activiteiten die Kosmopolis NL met de subsidiegelden gaat (mee)financieren aan de volgende vier criteria moeten voldoen:

- De stedelijke activiteiten dragen een intercultureel karakter, dat wil zeggen dat zij zich niet richten op één bevolkingsgroep of religie.
- Ze zijn onderscheidend ten opzichte van wat nu al gebeurt.
- Ze zijn breed toegankelijk.
- Ze worden georganiseerd onder de expliciete vlag van Kosmopolis, dat wil zeggen dat in alle communicatie-uitingen de naam Kosmopolis prominent aanwezig zal zijn.

21 Er wordt gesproken over 'interculturele dialoog', impliceert dit dat deze bevolkingsgroepen een verschillende cultuur hebben?

Deze bevolkingsgroepen hebben een verschillende culturele achtergrond.

22 Welke activiteiten zouden exact worden verricht door Kosmopolis in ruil voor de subsidie?

Het zijn de activiteiten zoals die worden omschreven in Het Plan! (2007-2008) en Het Plan! (2009-2012). Zie verder het antwoord op vraag 1.

23 Op welke manier is door de overheid vastgelegd wat exact de activiteiten van

Kosmopolis zouden zijn in ruil voor de subsidieverlening? Op welke manier is hierop toezicht gehouden?

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Als algemene procedure geldt dat een subsidie wordt uitgekeerd op basis van een ingediende begroting en activiteitenplan. Deze procedure is in 2007 en 2008 ook voor Kosmopolis NL gevolgd. Op 16 september 2008 is Kosmopolis NL subsidie toegekend onder de voorwaarde dat een herziene begroting en een gewijzigd activiteitenplan worden ingediend, aangezien het beschikte subsidiebedrag lager was dan de eerder aangevraagde subsidie. Deze documenten zijn niet meer ingediend.

Daarnaast is Kosmopolis NL net als alle andere instellingen gehouden aan een jaarlijkse verantwoording. De afspraken met Kosmopolis NL zijn vastgelegd in het als bijlage meegezonden controleprotocol. Op 31 juli 2008 heeft Kosmopolis NL de jaarverantwoording 2007 ingediend. Op 7 november en nog een keer op 10 december 2008 heeft het departement Kosmopolis NL schriftelijk laten weten niet akkoord te gaan met de ingediende verantwoording, omdat onder meer de accountantsverklaring niet conform het voorgeschreven model was ingediend en het bestuursverslag en het prestatieoverzicht ontbraken. Ik heb verzocht om voor 1 januari 2009 de jaarverantwoording op orde te brengen. De gevraagde informatie is nog altijd niet ontvangen. Inmiddels is Kosmopolis NL verzocht de jaarverantwoording 2007 tegelijk met de jaarverantwoording 2008 en verantwoording over de subsidie voor de afwikkeling van de stichting voor 1 juli 2009 toe te sturen. Op basis hiervan wordt de subsidies (2007-2009) vastgesteld.

In januari 2009 is de subsidie aan SICA in de oprichtingsfase van Kosmopolis NL (2006 t/m 31 augustus 2007) vastgesteld.

24 Kunt u een overzicht geven van alle bestuursleden van Kosmopolis, ook van de 'stedelijke' Kosmopolissen?

- Bestuur Kosmopolis NL: M. van der Laan (voorzitter), F. Dadi (penningmeester), A. Zijderveld, E. Jacobs;
- Bestuur Rotterdam: M. van Rossen (voorzitter), A. Bimmel (secretaris, penningmeester), Z. Majic, P. Coskun;
- Bestuur Den Haag: A. Bhalotra (voorzitter), R. de Haas (secretaris), B. Baldewsing (penningmeester), A. Moutahir, M. Yagmur;
- Bestuur Utrecht: G. Cerfontaine (voorzitter), W. de Boer (penningmeester), P. Schnabel, P.Ch. Ladders-Elfferich, H.E.M.E. Ernst, G.A. Lawson, J.P.G. van Bergen.

25 Wat is de hoogte van salariëring van de bestuursleden?

Datum

De bestuursleden van Kosmopolis NL en de stedelijke organisaties ontvangen geen salaris.

Onze referentie
DK/B&B/119309

26 Kunt u een overzicht geven van alle inkomstenbronnen van Kosmopolis?

Zie het antwoord op vraag 2.

27 Kunt u toelichten wat de aard en de oorzaken van de tekorten zijn? Zijn hierbij rechtmatigheidsaspecten aan de orde?

Op 8 december 2008 heeft Kosmopolis NL het departement per brief op de hoogte gesteld van de financiële situatie. De oorzaak van het tekort was volgens het bestuur dat er meer verplichtingen voor nieuwe activiteiten zijn aangegaan dan aan middelen beschikbaar waren en dat de budgetbewaking niet op orde was.

Kosmopolis NL dient voor 1 juli 2009 verantwoording af te leggen over de bestedingen van de ontvangen subsidie. Onderdeel hiervan is een accountantsverklaring die onder meer een oordeel bevat over de rechtmatige naleving van alle relevante bepalingen van het Bekostigingsbesluit cultuuruitingen en de Regeling subsidies en uitkeringen cultuuruitingen. Overigens heb ik geen enkele aanwijzing dat aan de nu ontstane kortingen frauduleuze praktijken van welke aard dan ook ten grondslag liggen.

28 Was u al voor de brief van 8 december 2008 op de hoogte van het feit dat er een financieel tekort dreigde bij Kosmopolis? Zo ja, hoe lang al? Op welke wijze is dit aan het ministerie gemeld en welke maatregelen heeft u genomen om een dreigend tekort te voorkomen?

- Bij brief van 8 december 2008 stelt het bestuur van Kosmopolis NL het ministerie formeel op de hoogte van een verwacht tekort van €250.000,- en van liquiditeitsproblemen als gevolg daarvan en verzoekt het departement om een vervroegde bevoorschotting. De voorzitter van het bestuur heeft de inhoud van deze brief in een tweetal gesprekken op 1 en 5 december vooraangekondigd. Het bestuur heeft gemeld dat de eerste aanwijzingen van een tekort in september door de zakelijke leiding zijn gesignaleerd en toen zijn meegedeeld aan het bestuur.
- Gezien de ernst van de ontstane problemen en om te voorkomen dat de problemen zich verergerden, heb ik bij brief van 19 december 2008

(DK/I&I/90310) conform artikel 4:56 van de AWB de bevoorschotting stopgezet en Kosmopolis NL gevraagd om binnen vier weken een herstelplan in te dienen. Dit besluit is genomen in overleg met de auditdienst van het departement. In deze brief is als voorwaarde gesteld dat het ministerie het recht heeft om het accountantsdossier bij het herstelplan te herzien.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

- Bij brief van 29 december 2009 heeft Kosmopolis NL gevraagd de bevoorschotting te hervatten. Kosmopolis NL geeft aan dat het herstelplan niet voor medio januari 2009 kan worden ingediend.
- Bij brief van 7 januari 2009 (DK/I&I/91967) heeft het departement dit verzoek afgewezen, omdat bleek dat Kosmopolis NL niet in staat was de gevraagde informatie en een volledig inzicht in het ontstane tekort te geven. Tevens heeft het ministerie in deze brief aangegeven dat het herstelplan vergezeld moet gaan van een door de accountant van Kosmopolis op te stellen assurance-rapport. Het assurance-rapport moest inzicht geven in de financiële problemen en de volledigheid van de verplichtingen. Het ministerie zegt toe dat zodra de gevraagde gegevens ontvangen zijn, het binnen één week een besluit zal nemen over een eventuele hervatting van de bevoorschotting.
- Bij brief van 3 februari 2009 bericht het bestuur het ministerie dat het financiële tekort naar de stand van dat moment € 458.998 bedraagt. Daarbij zij aangetekend dat de accountant geen zekerheid kon bieden dat het tekort niet hoger zal zijn. De accountant heeft daarom ook geen assurance-rapport kunnen opstellen. Tevens geeft het bestuur in deze brief aan over te zullen gaan tot de formele opheffing van de stichting.
- Ik heb vervolgens bij brief van 20 februari 2009 (DK/I&I/103181) de subsidie voor 2009 aan Kosmopolis NL ingetrokken. In dezelfde brief heb ik eenmalig een subsidie van € 354.000,- toegekend als bijdrage aan de afwikkelingskosten van de stichting

29 Wie kan de minister aanspreken op eventuele onrechtmatigheden of ondoelmatigheden?

Het bestuur van Kosmopolis NL.

30 Hoe zijn de tekorten ontstaan? Wat zijn de precieze oorzaken van de tekorten bij de stichting Kosmopolis?

Zie het antwoord op vraag 27.

31 Wie is hier verantwoordelijk voor?

In formele zin ligt de verantwoordelijkheid bij het bestuur van Kosmopolis NL.

- 32 Hoe ziet de minister zijn verantwoordelijkheid voor de tekorten van de stichting Kosmopolis?

Het tekort is in formele zin de verantwoordelijkheid van het bestuur. Ik ben verantwoordelijk voor het toezicht op de doelmatigheid en rechtmatigheid van de besteding van de verleende subsidie.

- 33 Kan de minister toelichten welke rol het bestuur van de stichting heeft gespeeld?

Ik heb geen zicht op de interne taakverdeling bij Kosmopolis NL, aangezien dit in het geheel de verantwoordelijkheid is van het bestuur. Ik kan daarom de feitelijke rol van het bestuur niet beoordelen.

- 34 Kan de minister toelichten welke rol de departementale accountantsdienst heeft (gespeeld)?

- Op basis van de brief van 8 december 2008 is de auditdienst van het departement geïnformeerd en bij het verdere proces betrokken geweest, met name in de interne advisering.
- De auditdienst heeft in januari over de financiële situatie contact gehad met de zakelijke directeur, en van de zakelijk directeur hierover informatie gekregen.
- Op advies van de auditdienst heb ik op 7 januari 2009 om een assurance-rapport bij de opgave van de financiële verplichtingen en een onderzoeksrapport van de accountant van Kosmopolis gevraagd.
- De auditdienst heeft deelgenomen aan een overleg op 5 februari 2009 dat het ministerie heeft gevoerd met de zakelijk directeur en de accountant van Kosmopolis NL naar aanleiding van hun brief van 3 februari 2009.

- 35 Heeft de landelijke stichting Kosmopolis adequaat toezicht gehouden op de subsidies aan de stedelijke Kosmopolissen?

Zie het antwoord op vraag 23 over de afspraken in het controleprotocol. Na ontvangst van de verantwoording van de subsidie over het jaar 2008 kan ik een oordeel geven over hoe het toezicht is geweest.

- 36 Op welke manier is controle uitgeoefend op de besteding van de subsidiegelden? Wanneer?

De subsidie aan Kosmopolis NL betreft een projectsubsidie. Na afloop van de

periode van het project vindt op basis van de verantwoordingen de definitieve vaststelling van de subsidie plaats. Tevens is Kosmopolis NL – gelijk aan alle cultuurinstellingen – gehouden aan een jaarlijkse verantwoording van de bestede middelen. De afspraken met Kosmopolis NL voor de verantwoording zijn vastgelegd in het als bijlage meegezonden controleprotocol. Daarnaast zijn instellingen verplicht om belangrijke wijzigingen van de activiteiten zo spoedig mogelijk te melden. Het gaat daarbij om wijzigingen waarvan het bestuur van de instelling redelijkerwijs vermoeden kan dat die gevolgen kunnen hebben voor de subsidieverlening. Dit geldt in ieder geval voor majeure wijzigingen van de prestaties alsmede voor significante wijzigingen van de overige inkomsten of uitgaven zoals die zijn opgegeven. Ook houdt de auditdienst van het departement selectief reviews op de accountantscontrole van culturele instellingen.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

- 37 Geschiedde dit op reguliere basis of in de vorm van steekproeven?

Instellingen leggen jaarlijks verantwoording af over de bestedingen van de ontvangen subsidie.

- 38 Werd hierbij alleen naar de bestedingen gekeken of ook naar het effect?

Bij de jaarlijkse verantwoording gaat het primair om de bestedingen. Om het effect van Kosmopolis NL te beoordelen is van meet af aan voor een evaluatie door de Raad voor Cultuur gekozen. Zie het antwoord op vraag 19.

- 39 Welke toezichtactiviteiten gaat de minister nog ontplooiën voor de subsidies die de landelijke stichting Kosmopolis heeft verstrekt aan de stedelijke stichtingen?

Voor 2008 blijft het controleprotocol het uitgangspunt voor de verantwoording.

- 40 Op welke manier zijn de activiteiten van Kosmopolis geëvalueerd?

De activiteiten van Kosmopolis NL worden op het moment geëvalueerd door de Raad voor Cultuur. Zie verder ook het antwoord op vraag 19.

- 41 + Hoe weet de minister dat de stedelijke Kosmopolis stichtingen goed hebben gefunctioneerd? Hoe bent u tot deze conclusie gekomen? Heeft u het functioneren van de stedelijke Kosmopolissen geëvalueerd? Op welke wijze?

Het functioneren van de stedelijke organisaties is niet geëvalueerd.

In eerste instantie is het functioneren van de stedelijke organisaties de verantwoordelijkheid van de betrokken steden. Met de betrokken steden heeft afstemming plaats gevonden en ik heb geen signalen ontvangen dat de stedelijke organisaties niet goed hebben gefunctioneerd.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Overigens wordt in de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur wel de verhouding van Kosmopolis NL tot de stedelijke organisaties aan de orde gesteld. Daarbij gaat het met name om de vraag of de organisatievorm met een landelijk platform en stedelijke initiatieven een zichtbare meerwaarde heeft opgeleverd? De adviesaanvraag is in overleg met de betrokken steden tot stand gekomen.

- 43 Is eind 2007 een evaluatie uitgevoerd van de pilot Kosmopolis? Wat waren de conclusies van deze evaluatie? Kunt u toelichten waarom de conclusies van de evaluatie, die input zijn geweest voor het besluit om de subsidie te continueren, zo substantieel afwijken van de huidige inzichten van het bestuur? Zo neen, waarom niet?

Nee, er is in 2007 geen evaluatie uitgevoerd. De evaluatie vindt thans plaats. Zie ook het antwoord op vraag 19.

- 44 Gaat de Raad voor Cultuur in 2009 de doeltreffendheid en doelmatigheid van het initiatief Kosmopolis evalueren en beoordelen? In hoeverre zal bij deze evaluatie nog kritisch worden teruggekeken op de inmiddels bestede middelen? Gaat u hierop mogelijk nog actie ondernemen?

Ja. In de adviesaanvraag die ik mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken aan de Raad voor Cultuur heb gestuurd wordt de Raad gevraagd te evalueren hoe de activiteiten van Kosmopolis NL een zichtbare bijdrage hebben geleverd aan de oorspronkelijke opdracht cq. doelstellingen. Onder meer wordt aan de Raad gevraagd een oordeel te geven in hoeverre de verschillende activiteiten een intercultureel karakter hebben en zich dus niet op één bevolkingsgroep of religie richten. Ook wordt een oordeel gevraagd naar de werkzaamheid van de gekozen organisatievorm. Voor de specifieke vragen aan de Raad verwijs ik u naar de meegestuurde adviesaanvraag.

- 45 Waarom gaf Kosmopolis geld door aan stedelijke stichtingen?

Hiervoor is gekozen op basis van het advies van de werkgroep Pröpper dat ten grondslag lag aan de oprichting van Kosmopolis.

- 46 De stedelijke stichtingen kunnen in 2009 beschikken over de middelen die hen

zouden worden verstrekt door de landelijke stichting. Van welk budget worden deze middelen – gezien het financiële tekort van de landelijke stichting – betaald?

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

De subsidie voor 2009 aan Kosmopolis NL is ingetrokken. Uit de hiervoor gereserveerde middelen worden de stedelijke Kosmopolis-organisaties gefinancierd.

- 47 Op welke manier heeft de minister nog controle op gelden die door deze stedelijke stichtingen zijn uitgegeven?

Zie het antwoord op vraag 39.

- 48 Welke gevolgen heeft het ontbinden van de landelijke stichting Kosmopolis voor het toezicht op de inmiddels bestede subsidies door de stedelijke Kosmopolissen?

Voor het jaar 2008 verwijs ik naar het antwoord op vraag 39.
In 2009 zijn nog geen middelen besteed aan de stedelijke organisaties.

- 49 Kunt u een overzicht verschaffen van alle uitgaven van Kosmopolis, bijvoorbeeld boven de 100.000 euro?

Uit de jaarrekening 2007 (1 september 2007 – 31 december 2007) van Kosmopolis NL blijkt het volgende:

- Personeelskosten beheer: €40.002,-
- Huisvesting: €12.188,-
- Kantoorkosten: €55.456,-
- Personeelskosten activiteit: €69.751,-
- Communicatie: €5.127,-
- Facilitering en kennisdeling: €22.952,-
- Organiseren van publiek debat en maatschappelijke dialoog over 'Schurende kwesties': €32.539,-
- Mediawijsheid en beeldvorming: €70.323,-
- Culturele verrijking: €68.730,-
- Activiteiten Internationaal: €87.378,-
- Steden G3 (Den Haag, Utrecht en Rotterdam): €599.500,-

De jaarrekening 2008 heeft het departement nog niet ontvangen. Uit de eindejaarsprognose 2008 (die Kosmopolis NL in oktober 2008 heeft opgesteld) zijn de volgende uitgaven te melden:

- Personeelskosten beheer: €171.501,-
- Huisvesting: €41.043,-
- Kantoorkosten: €90.561,-
- Personeelskosten activiteit: €294.441,-
- Communicatie: €25.871,-
- Facilitering en kennisdeling: €54.613,-
- Organiseren van publiek debat en maatschappelijke dialoog over Schurende kwesties: €123.316,-
- Mediawijsheid en beeldvorming: €118.554,-
- Culturele verrijking: €461.393,-
- Activiteiten Internationaal: €272.261,-
- Europees Jaar van de Interculturele Dialoog: €850.126,-
- Steden G3 (Den Haag, Utrecht en Rotterdam) : €550.000,-

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

- 50 Hoeveel van het subsidiegeld is naar het buitenland gevloeid, bijvoorbeeld in het kader van het Europese jaar van Interculturele Dialoog dat onder andere projecten in Turkije en Marokko behelste?

In de jaarrekening 2007 staat onder 'internationale activiteiten' een bedrag van € 87.378,- vermeld. In de eindejaarsprognose 2008 – de jaarverantwoording 2008 kan tot 1 juli worden ingediend – staat onder 'internationale activiteiten' een bedrag van €272.261,- en onder Europees Jaar van de Interculturele Dialoog" een bedrag van €850.126,- vermeld.

Het is niet bekend of en zo ja welk deel van deze bedragen ook daadwerkelijk in het buitenland zijn besteed.

- 51 Heeft u kennisgenomen van de uitspraken van de creatief directeur van Kosmopolis, Rachida Azough, die in haar speech van 12 december 2008 spreekt over: "het gezeur van Wilders, die de Antillen wil inruilen voor Vlaanderen, en Jami, die alle moslims ter wereld een lesje wil leren, mag ons niet mismoedig maken"?³ Wat is uw reactie hierop?

Ja. Deze woorden zijn voor rekening van mevrouw Azough.

- 52 Azough sloot haar toespraak af met de opmerking dat Kosmopolis "in de komende jaren een gemankeerd toekomstbeeld moet herstellen." Is het de taak

---

³ Bron: <http://www.togetherforever.nl/>

van met overheidsgeld gefinancierde organisaties om toekomstbeelden van burgers te beïnvloeden?

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Iedereen heeft recht op zijn overtuiging. Maar het was primair de taak van Kosmopolis om een brede ontmoeting tussen bevolkingsgroepen via kunst en cultuur tot stand te brengen.

- 53 Waarom zouden toekomstbeelden van Nederlandse burgers moeten worden aangepast?

Nederlanders moeten de mogelijkheid hebben om met een zo'n divers mogelijk palet van toekomstbeelden in aanraking te komen opdat ze een goede eigen afweging kunnen maken.

- 54 Hoe worden de verdwenen gelden teruggevorderd?

Op basis van beschikbare informatie van het bestuur lijkt er geen sprake te zijn van verdwenen gelden. Ik verwacht een compleet beeld te krijgen uit de jaarverantwoordingen 2007 en 2008. Na ontvangst van deze verantwoordingen zal ik bezien of de activiteiten die zijn gerealiseerd overeenkomen met de voorgestelde activiteiten. Pas dan kan ik een besluit nemen over de eerder door mij verleende subsidie. Als blijkt dat Kosmopolis NL buiten de grenzen van het plan is getreden waarvoor mijn subsidie is bestemd, of er anderszins niet is voldaan aan de subsidievoorwaarden, zal ik bezien welke consequenties ik daaraan moet verbinden.

- 55 Waarom heeft het bestuur aangegeven geen toekomst te zien voor de stichting in huidige vorm?

Het is volgens het bestuur niet wenselijk om een landelijk bureau in stand te houden dat zowel faciliterend werkt als een eigen programmering verzorgt.

- 56 Waarom pleit het bestuur wel voor behoud van de stedelijke stichtingen in Den Haag, Utrecht en Rotterdam?

Het bestuur is van mening dat het concept van de stedelijke Kosmopolis-organisaties nog steeds een goed concept is.

- 57 Welke activiteiten zijn door het bestuur opgeschort?

Alle activiteiten van Kosmopolis NL zijn opgeschort.

- 58 Voor welke 'hoogst noodzakelijke' activiteiten heeft u voor het eerste kwartaal in 2009 aan de stichting Kosmopolis subsidie verstrekt?

Ik heb subsidie verstrekt als bijdrage in de kosten voor de afwikkeling van de stichting.

- 59 Waaruit bestaat voor het bestuur het 'hoogst noodzakelijke' te doen met de verstrekte subsidie voor het eerste kwartaal 2009?

Zie het antwoord op vraag 58.

- 60 Is de minister van plan om in de toekomst nog meer subsidies aan de stichting Kosmopolis te verstrekken?

Nee, de subsidie aan Kosmopolis NL als bijdrage voor de afwikkeling bijdrage in de kosten voor de afwikkeling van de stichting is een eenmalige subsidie.

- 61 Wat is de precieze omvang van de tekorten bij de stichting Kosmopolis en op welke activiteiten hebben deze betrekking? Is inmiddels al bekend hoe groot het tekort is?

Bij brief van 3 februari 2009 bericht het bestuur het ministerie dat het financiële tekort naar de stand van dat moment € 458.998 bedraagt. Daarbij zij aangetekend dat de accountant geen zekerheid kon bieden dat het tekort niet hoger zal zijn.

Inmiddels heeft op 26 maart 2009 de Rechtbank Rotterdam het faillissement van Kosmopolis NL uitgesproken. Alle activiteiten voor 2009 zijn opgeschort en de curator richt zich op de afwikkeling van de stichting.

Ik verwacht een compleet beeld te krijgen uit de jaarverantwoording 2007, de jaarverantwoording 2008 en de verantwoording over de projectsubsidie voor de afwikkeling van de stichting die uiterlijk 1 juli 2009 moeten worden ingediend.

- 62 In uw brief stelt u "dat de precieze omvang van het tekort tot op heden onzeker is". Is de precieze omvang van de tekorten inmiddels bekend, en over welke tekorten spreken wij?

Zie antwoord op vraag 61.

- 63 Waarom was het eerder niet mogelijk om de precieze omvang van de tekorten

vast te stellen?

Datum

De interim directeur is geruime tijd bezig geweest inzicht te krijgen in de financiële situatie. Steeds opnieuw bleken verplichtingen te zijn aangegaan die niet in de boekhouding werden geregistreerd.

Onze referentie
DK/B&B/119309

64 Is Kosmopolis landelijk nu failliet?

Ja.

65 Kunt u inzage geven in het door stichting Kosmopolis (na januari 2009) gedane voorstel, waarin aangegeven zou worden hoe de tekorten in te lopen?

Het herstelplan is nooit ingediend.

66 Is bekend hoeveel schuldeisers er zijn? Worden alle personen en instellingen die diensten hebben verricht voor Kosmopolis daarvoor wel betaald? Als Kosmopolis daartoe niet in staat is, is het ministerie dan bereid om bij te springen?

Op basis van een overzicht dat ik in januari 2009 van Kosmopolis NL heb ontvangen blijken er op dat moment 60 schuldeisers te zijn. De curator is op het moment bezig met de inventarisatie en de afwikkeling van de boedel. Duidelijk is nu al dat de subsidie voor de afwikkeling niet voldoende is om aan alle schulden te voldoen.

Ik ben niet bereid meer bij te dragen boven de eenmalige subsidie van €354.000,- als bijdrage in de kosten voor de afwikkeling van de stichting.

67 Is het opportuun om vooruitlopend op zo'n evaluatie weer een nieuwe stichting (namelijk in Amsterdam) in het leven te roepen?

Dit is vooral een zaak voor de gemeente Amsterdam.

68 Welke gevolgen heeft het ontbinden van de landelijke stichting Kosmopolis voor het functioneren van de stedelijke Kosmopolissen?

In de brief van 13 februari 2009 aan de Tweede Kamer heb ik mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken toegezegd dat de middelen die Kosmopolis in 2009 zou bijdragen aan de activiteiten van de drie stichtingen in Den Haag, Utrecht en Rotterdam voor deze organisaties beschikbaar blijven. Daarmee

kunnen de activiteiten van deze organisaties in beginsel gewoon doorgang vinden.

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

- 69 Op welke wijze worden de drie stichtingen in Den Haag, Utrecht en Rotterdam gesubsidieerd, nu de stichting Kosmopolis hier 'tussenuit' is gevallen? Op welke wijze wordt over verstrekte subsidies verantwoording afgelegd?

Hierover zal ik op korte termijn in overleg treden met de betrokken steden.

- 70 Ziet u noodzaak tot het verscherpen van het toezicht op de stedelijke Kosmopolissen?

Voor 2008 blijft het controleprotocol het uitgangspunt. Over de wijze van subsidiëring treed ik in overleg met de betrokken steden. Op dit moment zie ik geen aanleiding om de gangbare controlemiddelen als de jaarverantwoording en meldingsplicht zoals omschreven in het antwoord op vraag 36 te verscherpen.

- 71 Op welke wijze draagt de minister er zorg voor dat de stichtingen in Den Haag, Utrecht en Rotterdam over de middelen beschikken die Kosmopolis in 2009 aanvankelijk zou bijdragen?

Voor wat betreft de middelen die Kosmopolis NL in 2009 zou bijdragen aan de stedelijke organisaties geldt dat ik er zorg voor zal dragen dat zij over deze middelen kunnen beschikken. Over de precieze wijze waarop zal ik op korte termijn in overleg treden met de betrokken steden.

- 72 Op welke wijze wil de minister voorkomen dat de financiële problemen bij Kosmopolis en de gevolgen daarvan niet ten koste gaan van de oorspronkelijke doelstelling, het bevorderen van de interculturele dialoog door middel van kunst en cultuur?

Voor het antwoord op deze vraag wil ik eerst de evaluatie van Kosmopolis door de Raad voor Cultuur afwachten.

- 73 Wat zijn de concrete resultaten van de gesprekken die de minister gevoerd heeft met de partners om te voorkomen dat de financiële problemen bij Kosmopolis en de gevolgen daarvan niet ten koste gaan van de oorspronkelijke doelstelling, het bevorderen van de interculturele dialoog door middel van kunst en cultuur?

Er zijn geen concrete resultaten, omdat ik eerst de evaluatie van de Raad voor Cultuur wil afwachten.

- 74 Wat zijn de uitkomsten van de veelvuldige overleggen die plaats hebben gevonden met de voorzitter over de toekomst van de stichting?

Datum

Onze referentie
DK/B&B/119309

Bij brief van 3 februari 2009 geeft het bestuur aan dat het niet wenselijk is een landelijk bureau in stand te houden en het bestuur zal zorg dragen voor een formele opheffing van de stichting.